

ОДЕСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

**Обласний фестиваль автентичної пісні
«ПІСНЯ РОДУ МОГО»**

Вступ

Українська народна пісня – знана і шанована в усьому світі, нев’януча забарвлення його духовної культури та історії. В цьому випуску методичного збірника запропоновані твори на основі відеозаписів учасників обласного фестивалю автентичної пісні «НАМИСТО РОДУ».

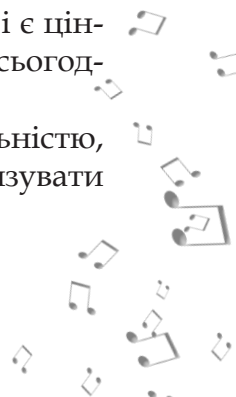
Сподіваємось що даний матеріал буде корисним для художніх керівників клубних закладів, та сприятиме активній організації та проведенню фольклорних заходів.

Маючи на меті популяризувати народні пісні що побутують на території Одещини ООЦУК у 2021 році впровадив обласний фестиваль автентичної пісні «НАМИСТО РОДУ». Деякі пісні учасників викликали зацікавленість у спільноти своїм колоритом, змістом, звучанням. Провідний методист відділу НТФЕ Софія Кулик створила партитуру на цікаві пісні які надійшли від учасники фестивалю автентичної пісні «НАМИСТО РОДУ», окрім партитури пісень, надаємо відповіді на запитання що таке українська пісня в чому її феномен.

Пізнавальне значення українських обрядових пісень

Народна мистецька культура українців з її багатотисячним надбанням вражає своїм кількісним виміром і є цінним культурно-дослідницьким матеріалом на сьогоднішній день.

Кожна нація - пишається своєю пісенною унікальністю, своїм корінням, старається зберегти і популяризувати свої здобутки.

Сьогодні заклади культури потребують виховання високодуховної особистості і потрібно починати з витоків народних та пісенних традицій через колискову до глибокого фольклору, який на рівні інтуїції єднає з староукраїнськими релігійними містеріями, розкриває культурно-релігійну основу давнього українського життя.

Українці - стародавня нація і свою духовну культуру почали творити задовго до християнського періоду. Колядки і щедрівки, що стали предметом дослідження автора, надзвичайно багаті на етнографічні і міфологічні дані, в них найбільше знань про народні традиції і вірування.

Цікавим є викладення і розкриття виховних моментів у піснях і обрядових діях: вони пронизані демократизмом, ідеєю рівності, першості духовності, чистоти внутрішнього світу.

Побажанням ідеального сімейного щастя закінчуються майже всі колядки. Рідня в гармонії і любові - це святість, це боже улюблене місце.

*Ой пошли, Боже, сьому хазяїну
У дому долю:
З жінкою жити й з дітками добре!*

Любов до навколишнього світу - головний мотив свято-вечірніх містерій і пісень, що також включають звернення до худоби, птиці, бджіл.

Крім виховних моментів, колядки є бездонною криницею знань. Більша частина їх (перш за все, колядки про почин світу) найбільше вказують на те, що українське свято Різдва - це свято на спомин різдв світу. І, без сумніву, сплітаються тут обидві ідеології - старосвітська і

християнська. Народ геніально поєднав первовічну пісню Всесвіту з радісними піснями про народження Спасителя Ісуса Христа.

В них містяться основні космогонічні ідеї українського народу, яких, передусім, три: правода (тобто первинні космічні води), прадерево (або райське дерево) та світотворчі єства і їх активна участь у творенні світу.

Різдвяні пісні належать до тих музично-поетичних надбань нашої культури, що вирізняють народ поміж інших, підкреслюють його самотність і мають неоціненне значення, як пізнавальний матеріал про українську астральну релігію і матеріал для виховання високодуховної особистості.

Пісня належить до найпоширеніших форм словесно-музичного мистецтва. У Давній Греції поняття *melos* узагальнювало ознаки мелодичного, пісенного начала в музиці.

Виникнувши на ранньому етапі розвитку суспільства і відтоді відіграючи важливу роль у його житті, українська народна пісня, за свідченням вітчизняних та зарубіжних науковців, - одна з найбагатших як за кількістю побутуючих творів, так і за поетичною та музичною досконалістю.

Термін «**поезія**» означає: 1) мистецтво слова; 2) віршована, ритмічно побудована мова (протилежна прозі, лат. *prosa*, від *prorsa* - пряма, проста, від *proversa* - звернута вперед, лат. *versus* - вірш неримований); 3) сукупність віршованих творів будь-якого народу, часу, поета або групи поетів; 4) щось привабливе, прекрасне.

В наш час слово „поетика» як мистецький та літературний термін вживається:

- у вузькому розумінні - як комплекс, сукупність художніх засобів і особливостей будь-якого напряму в літературі або окремого письменника, поета. Тому, оскільки всі засоби вираження в літературі в кінцевому рахунку зводяться до мови, поетику визначають і як науку про художнє використання засобів мови;

- у широкому розумінні - для означення розділу теорії літератури, в якому вивчається структура творів словесного мистецтва в її системних і історичних закономірностях (наприклад, поетика жанру, роману).

Відтак можна виокремити такі загальні підходи до дослідження української народної пісні: народницький, що надавав фольклору універсального виховного значення і виявився в ідеалізації народної творчості, обрядовості, міфологічних уявлень загалом.

Світоглядна мудрість української народної пісні

Звук - один із основних носіїв інформації про навколишній світ, про життя на землі, акустичний спектр інформаційного процесу, що відповідає властивостям душевних порухів, його невід'ємна частина. І, звичайно ж, спочатку був вигук як рефлексія хвилювання душі, як вияв емоційного стану, першозвук, народжений із мовчання, вібрація повітря, зрештою, рух енергії, слово - носій найсильнішого впливу на людину. Без думки і звуку неможливо досягти ясності, бо саме мова, що поєднує думку, звук і мелодію, є віддзеркаленням психічного та фізіологічного стану людини.

Ще наші пращури вдавалися до співу не лише для задоволення естетичних потреб, а, передусім, з метою зцілювання душі й тіла. За народним віруванням, пісня (спів) очищає душу від повсякденних суєт і тим самим не

допускає зчерствіння її, як ріка, що очищує джерела від замулення. В сиву давнину, у часи дохристиянські створювався поетично-музичний світ слов'янства і часткою його, творчою традицією і феноменом є наш український пісенний пласт, що по праву має світову славу. Українська людність вважається музикальною і дотепер.

- пісня, музично-словесна інформація, - первинна чистота людства. Варто заїхати в будь-яке село Одещини, та взагалі України, де ще й сьогодні старші люди без усякої науки, керуючись вродженою музикальністю, заспівають вам не в унісон, а відразу розбиваються на різні голоси і кожен співак буде вести свою партію до кінця. Своє уявлення навколишнього буття українська людина виявляє в пісні, занурюючись у глибини власної психіки, розуму, душі, які ведуть розмову між собою, віками створюючи коріння душевно-морального життя - через власний Мікросвіт у Макросвіт.

Домінантою української душі, за дослідженнями українознавців, психологів, вчених, є чуттєво-емоційний елемент: глибока релігійність, естетизм, сентименталізм та ліризм, своєрідність гумору, артистизм і нахил до патетики, потреба вислову через вірш чи пісню, що пробуджує до життя. Саме через пісню від покоління до покоління відбувається живий зв'язок найпотемнішого світу людини - її почуттів ліричного, драматичного, трагічного. Можна собі уявити, який інформаційний відбір пройшла народна пісня за довгі тисячоліття, збагачуючись і шліфуючись людським талантом і з яким енергетичним запасом ми її отримали. Вчені вважають: чим древніша пісня, тим більшу енергетичну інформацію вона несе кожному з нас. Вона розкриває сутність природних речей, володіє

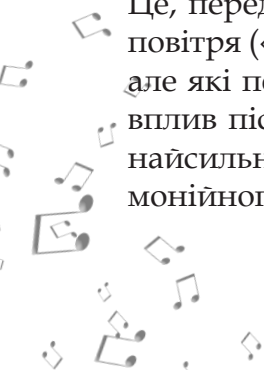

езотеричними знаннями, вона ніби криниця, що вічно оновлюється і віщує кращі часи.

У кожному куточку України пісня супроводжує людину від самого народження і до останньої межі, вона - найправдивіша її історія, що дає розуміння часу як такого. Довгі тисячоліття українська пісня зберігалася в пам'яті народу, передавалася з покоління в покоління як найдорожчий скарб, як хліб і сіль із рук у руки.

Жанрове багатство народної музики відповідає результатам розмаїтості її життєвих функцій. Музика супроводжувала все трудове і сімейне життя селянина: календарні свята річного хліборобського кола (колядки, щедрівки, веснянки, купальські, жнивні тощо); народження (колискові), весілля (весільні пісні); голосіння (поховальні), історичні, козацькі, чумацькі, рекрутські та солдатські, бурлацькі, наймитські, заробітчанські, стрілецькі, побутові тощо.

Наша пісенна скриня багата піснями, що досить яскраво відтворюють історичні процеси як категорії простору і часу, планетарного значення духовність (ритуальну, оберегову), несуть емоційну і семантичну інформацію, вони багаті символами, що пов'язують нас із вищими силами космотворення, є посередниками містичного і магічного світів. Пісня є водночас об'єктом і суб'єктом людського спілкування, моделлю Всесвіту і проявом його законів. Це, передовсім, пульсація голосових зв'язок і коливання повітря («слова та голос, більш нічого» (Тарас Шевченко), але які перетворення відбуваються в серці людини! Про вплив пісні на особистість знає більшість, вона (пісня) є найсильнішим і найменш насильницьким способом гармонійного розвитку людської свідомості; все залежить від

того, яка вона і яку ідею несе.

Аналізуючи народні пісні учасників обласного фестивалю автентичної пісні **«НАМИСТО РОДУ»** який був проведений у дистанційному форматі на Одещині, особливу увагу звертають на себе наступні риси української народної пісні:

її природність та піднесений характер музики, що дає змогу порівнювати українську пісню з молитвою, ушляхетненою людським духом;

*багатожанровість;
філософська основа;
історизм;*

вокальний характер української музики (у будь-якій українській хаті вам заспівають хором, що не притаманно європейським салонам);

- багатство символіки, бо саме вона відображає найглибинніші знання наших пращурів і є тим кодом, який маємо прочитати, щоб відчувати себе спадкоємцями великого і мудрого народу;

- світоглядна основа народної пісні, загальне розуміння світу, людини, суспільства, що визначає соціально-політичну, філософську, релігійну, моральну, естетичну, науково-теоретичну орієнтацію людини.

Оскільки пісня - надбання всього народу, музично-пісенна народна творчість існує переважно завдяки виконавському мистецтву талановитих самородків, кобзарів, народних співаків, їхньому світоглядному, філософському розумінню світу, які ще й досі трапляються у різних куточках нашої держави. Божа благодать розлита в народній пісні. Усвідомлюєш - усе, що діється навколо

- діється і проходить через душу і розум. Тому, коли він (Бог) подарував тобі талант, гріх великий не використовувати його.

Найвищою вірою для українців є філософія вічного життя, любов до всього сущого, обожнювання природного начала, радість земного буття, радість праці, що перетворювалась у священнодійство. Деякі українські пісні пройняті тонким гумором, трапляються і сороміцькі (деякі веснянки, купальські та завершальні весільні пісні), але й вони свідчать про високу статеву мораль українського народу. Де є мораль - там здоровий спосіб життя, порядність, духовна піднесеність. А коли людина перебуває у такому стані, тіло і його потреби контролюються.

Слухаючи пісні учасників фестивалю «НАМИСТО РОДУ» бачимо що майже в кожній пісні слово об'єднується з музикою, які відповідно впливають на свідомість і підсвідомість людини. Та вкотре переконуємось що українська народна пісня формує до того ж світогляд - загальне розуміння світу, людини, суспільства. Звертаючись до народної пісні, ми відчуваємо той моральний еталон, ту високість, що дає нам змогу причаститися до вічності, відчувати безсмертя людського духу та власну гідність, що межує з духовним аристократизмом і, нарешті, національну свідомість. Українській пісні, як одному з основних феноменів творення української нації, ми будемо вдячні довічно, бо вона зберегла і постійно збагачувала українську мову, її духовність, мораль, образність мислення, естетику, культуру і саму історію. Не випадково, за класифікацією ЮНЕСКО, українська мова за влучністю передачі образу, дії, мелодійністю посідає почесне місце серед мов світу.

Між тим пісня — сповідь і мудрість народу. Від діда-прадіда вона передається як нетлінна духовна спадщина, що не потребує ніякої корекції, а головне це чи неєдиний фактор нашої національної самоідентифікації і обласний огляд автентичної пісні «Намисто роду» голосиста локація на якій ми маємо можливість чути та вивчати сьогодні народні пісні.

А в полі береза

7

А в по-лі бе - ре - за, а в по-лі куд - ря - ва, а на тій бе-ре - зі,

зо - зу - ля ку - ва - ла.

The musical score is written for two staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. It contains a melody with a repeat sign and a trill ornament. The bottom staff is in bass clef and contains a simple harmonic accompaniment. The lyrics are written between the staves, with the first line corresponding to the melody and the second line corresponding to the accompaniment.

1. А в полі береза, а в полі кудрява
А на тій березі, зозуля кувала (2р)
2. Ой то не зозуля, то рідная мати
Вона виряжала, сина у солдати (2р)
3. Іди, іди сину, іди не барися
Через два годочки, додому вернися (2р)
4. Уже рік проходить, а другий минає
Іде син додому, мати зустрічає (2р)

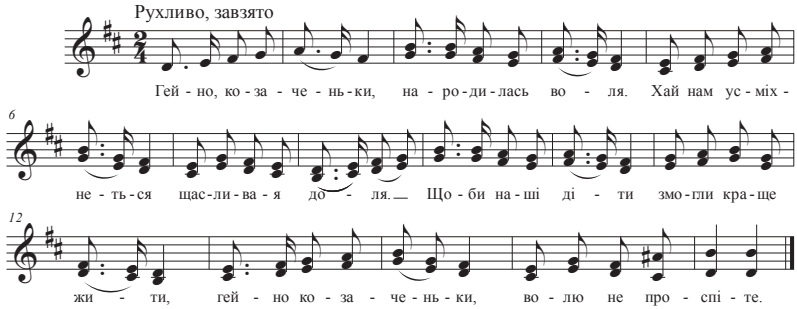
Гей-но, козаченьки

сл. Катерини Стріличь

муз. Валентини Щеголькової

(м. Татарбунари)

Рухливо, завзято

Гей - но, ко - за - че - нь - ки, на - ро - ди - лась во - ля. Хай нам ус - міх -

не - ть - ся щас - ли - ва - я до - ля. — Що - би на - ші ді - ти змо - гли кра - ще

жи - ти, гей - но ко - за - че - нь - ки, во - лю не про - спі - те.

1. Гей-но, козаченьки,
Народилась воля
Хай нам усміхнеться
Щаслива доля.

Приспів: Щоби наші діти
Змогли краще жити.
Гей-но, козаченьки,
Волю не проспите.

2. Гей-но, козаченьки,
Ми - велика сила.
Нам не раз в походи
Сурма вже сурмила.

Приспів

3. Гей-но, козаченьки,
Бережіте волю,
Нашу Незалежність
І щасливу долю.

Приспів

4. Розквітай, Україно,
Щастям на роздоллі.
Гей-но, козаченьки,
Щасти вам на волі.

Приспів

Дай випустила соловейка

2 куплет

Дай тепер його не споймаю
Дай тепер його не споймаю
Свого милого шукаю

3 куплет

Дай свого милого Євана
Дай свого милого Євана
Личко біле як бумага

4 куплет

Дай личко біле
Дай личко біле
Ще й видочок, брови чорні як шнурочок

Виконувала Тетяна Зеленянська на обласному фестивалі обрядової автентичної пісні малої

Батьківщини "Намісто роду"

Літа мої молодії

1. Ой ви слуги запрягайте, коні вороні
Доганяйте, повертайте літа молодії (2р)

2. Та й догнали літа мої, на клиновій мості
Ой верніться літа мої, хоч до мене в гості (2р)

3. Ми не вернемось, не вернемось, бо й нема до кого
Було б тобі шанувати здоров'ячка свого (2р)

4. Ой ви слуги запрягайте, коні вороні
Догоняйте, повертайте літа молодіє (2р)

Місяцю ріжку

Ой мі - ся - цю - рі - жку, ой, мі - ся - цю рі - жку сві - ти

5
нам до - рі - жку щоб ми не збу - ди - ли щоб ми Га - лю не за - гу - би - ли

9
бо бу - де нам бу - де, як Га - лі внас не бу - де, ні - од ко - го ні од

13
ко - го од Ва - си - лька мо - ло - до - го.

Виконувала Анастасія Єрмакова в обласному фестивалі обрядової автентичної пісні малої

Батьківщини "Намисто роду"

На городі верба рясна

1. На городі верба рясна (2р)

Там стояла дівка красна

2. Вона красна, ще й вродлива (2р)

Її доля не щаслива

3. Її доля не щаслива (2р)

Нема того, що любила

4. Нема того, що любила (2р)

Розрадили вражі сили

5. Розрадили вражі сили (2р)

Щоб ми в парі не ходили

На Івана Купала

Сл. Алли Кейдалюк

Муз. Валентини Щеголькової
(м. Татарбунари)

Рухливо

Приспів

На І - ва - на, на ку - па - ла свій ві - но - чок, свій ві - но - чок
я в'я - за - ла. На І - ва - на, на Ку - па - ла ща - стя до - лю,
ща - стя до - лю за - га - да - ла. 1. По - не - се во - да у да - ле - чінь
всі мо - ї три - во - ги і о - ма - ни, мій ві - но - ч - ку ти ту - ди по - лінь,
звід - ки виг - ля - да ме - не ко - ха - ний. На І

Приспів: На Івана, на Купала
Свій віночок, свій віночок я в'язала.
На Івана, на Купала
Щастя-долю, щастя-долю загадала

1. Понесе вода у далечінь
Всі мої тривоги і омани,
Мій віночку, ти туди полинь,
Звідки виглядає мене коханий.
Приспів

2. Милий, доторкнися до руки,
Через вогнище ми перескочим.
Щоб разом пройшли через роки
І було все так, як ми хочем.
Приспів

3. Ми знайдемо папороті цвіт,
Що квітує лиш в купальні ночі.
І любов дарує на сто літ...
О, здійсніться задуми дівочі!
Приспів

«Пісня роду мого»

Не дивися боярин

Не ди-ви-ся, бо - я - рин сри - ва, не ди-ви-ся бо - я - рин

кри - ва, не я тво - я ми - ла, а ди - ви - ся у ки ше - ню

вий - май гро - шей пов - ну жме - ню.

Виконувала Анастасія Єрмакова в обласному фестивалі обрядової автентичної
малої Батьківщини "Намисто роду"

Ой за лісочком сонечко встало

1. Ой за лісочком сонечко встало
сива зозуля та й закувала
Ой закувала, та й на тополі,
там дівчинонька гуляла в полі (2р)

2. Їхали хлопці в поле орати
милий спинився, тай став питати:
Ой ти дівчино вишневий цвіте,
кого раненько вийшла зустріти (2р)

3. Ой рвали в полі ромашки білі
кого чекала, того зустріла.
Прийди до мене, мій милий хлопче,
ніхто крім тебе стежки не топче (2р)

4. Ой за лісочком сонечко встало
сива зозуля тай закувала.
Ой закувала в зеленім двірі,
скоро ми будем у вас на весіллі (2р)

Записав : Варлан Іван Васильович
12.09.1951р
с. Крива Балка, Саратський р-н, Одеська обл.

Ой у лузі зелененькім

1. Ой у лузі зелененькім (2р)
Брала вдова льон дрібненький

2. Вона брала вибирала (2р)
Тонкий голос подавала

3. Там Василько сіно косить (2р)
Тонкий голос переносить

4. Кинув косу до доленьку (2р)
А сам пішов додомоньку

5. Той питає свою мати (2р)
Дозволь мені вдову брати

6. Не дозволю вдову брати (2р)
Вдова вміє чарувати

7. Зчарувала мужа свого (2р)
Тепер хоче сина мого

Ой, котився туман яром

Сл. Надії Щербань

Муз. Валентини Щеголькової
(м. Татарбунари)

Рухливо

Ой, ко - тив - ся ту - ман я - ром, зу - пи - нивсь вдо - ли - ні. По - лю -

7 би - ла о - чі ка - рі. роз - лю - би - ла си - ні. Зац - ві - ли вса - ду вес но - ю

15 кві - ти, кві - ти бі - лі бі - лі. ка - рі о - чі, ой, жа гу - чі,

23 а си - ні, а си - ні не смі - лі.

1. Ой, котився туман яром,
Зупинився в долині.
Полюбила очі карі,
Розлюбила сині.

Приспів: Зацвіли в саду весною
Квіти, квіти, білі-білі.
Карі очі, ой, жагучі,
А сині, а сині не смілі.

2. Хоч із синіми очима
Сміючись ходила,
Та за карими назавжди
Спокій загубила.

Приспів.

3. Загубила - не журюся,
Що маю робити?
Карі стрілись, полонили,
Вік буду любити.

Приспів.

Поїхала баба в ліс укр. нар. пісня

Аранжування Ю. Хорчинського

Жваво, весело

Tenoro

Basso

Ба-ба вліс, ба-ба вліс, ба-ба вліс

По-ї-ха-ла ба-ба вліс, ба-ба вліс, ба-ба вліс, без під-то-ки

6

T.

B.

без ко-ліс, без ко-ліс Чому? Ба-ба! За-че-пи-ла су-хий пень,

без ко-ліс, без ко-ліс

12

T.

B.

су-хий пень, су-хий пень. Про-сто-я-ла ці-лий день, ці-лий день! Чому? Ба-ба!

19

T.

B.

Ну і що? Про-пав!

2. А хто бабу відчепить,
Відчепить, відчепить -
Біду собі зачепить, зачепить.
Чому? Баба!
Іван бабу відчепив, відчепив, відчепив.
Біду собі підчепив, підчепив.
Чому? Баба!

3. Пішла баба до пана,
До пана, до пана-
Заскаржила Івана, Івана.
Чому? Баба!
Пан Івану присудив, присудив, присудив.
Аби Йван той оженив, оженив.
Ну й що? Пропав!

Разболял ми се й млад Тодор

2. Девет ми цели години,
па на десета година
поиска Тодор водица.

3. Водица макар с лъжица.
Тодор, Тодорка думаше,
либе Тодорке, Тодорке

4. Я дай ми либе водица,
водица макар с лъжица.
Тодор, Тодорка думаше

5. Знаеш ли либе, помниш ли,
кога отидохме на сватба,
на сватба у брат ти Костантин.

6. Всички хоро играят и аз
се хфанах да играя, пък ти как
грозно ми казваше.

7. Пусни се, Мари грознице,
да не ми хорото смееше,
да не ми булки ти грозиш.

8. И аз от хорото се спуснах
и се на Бога пу молих.
Боженце миле чек боле.

9. Да легне болен, да лежи
девет ми цели години да лежи,
водица няма да ти дам, водица макар с лъжица.

Виконувала Мартинова Софія Петрівна в обласному фестивалі обрядової автентичної малої Батьківщини " Намисто роду"

Усі гори зеленіють

1. Усі гори зеленіють (2р)
Де багаті жито сіють.
2. Тільки одна гора чорна (2р)
Де сіяла бідна вдова
3. Наступала чорна хмара (2р)
Сестра з братом розмовляла
4. Ой братику сокілочку (2р)
Прийми мене на зимочку
5. Ой сестрице перепілко (2р)
Коли в тебе дітей стільки
6. А я буду догоджати (2р)
Дітей з хати виганяти
7. Ідїть діти, ідїть з хати (2р)
Дядько буде обідати
8. Мати діда виганяє (2р)
Дядько скося поглядає

Для нотаток

«Пісня роду мого»

Упорядник:
С.Г. Кучеренко

Нотна партитура:
Софія Кулік

Редактор
В.Г. Вітос

Комп'ютерна верстка
К.Г. Дем'янишина

Відповідальний за випуск
С.Г. Кучеренко

Одеський обласний центр української культури
м. Одеса, вул. Польська, 20, т/ф: (048) 760-19-26
т.: (048) 711-78-50, (048) 760-19-27